

MLADINSKI RAZISKOVALNI TABORI

MILAN PAHOR

Raziskovalni tabori se v Evropi uveljavljajo od šestdesetih let dvajsetega stoletja. Nastali so iz želje in potrebe po proučevanju, razumevanju in spoštovanju narave in znanosti; mladi naj bi že zgodaj spoznali dosežke znanosti in problematiko raziskovalnega dela. Iz tega bi se lahko kasneje preusmerili k raziskovanju na ožjem področju.

Pojem tabora

Mladinski raziskovalni tabori uvajajo mlade udeležence v terensko delo ter jih navajajo k uporabi znanstvenih metod. Mladi raziskovalci (skupina med 20 in 40 osebami) pod strokovnim vodstvom mentorjev od 8 do 15 dni spoznavajo določeno okolje v luči raznih ved. Mladi vse to podkrepijo s konkretnim delom na terenu. Koristnost taborov je jasna:

- spoznavanje okolja in ozemlja Slovencev v Italiji
- povezovanje udeležencev z znanostjo
- razvijanje metode dela z mladimi
- dopolnjevanje izobrazbe mladih v izvenšolskem času
- vzgojni moment za mlade raziskovalce in za mentorje
- širitev védenja o znanosti in o raziskovalnem delu
- konkretni dosežki tabora in raziskovalnega dela
- objava izsledkov tabora v primerni brošuri

Uspehi oziroma neuspehi so odvisni od raznih dejavnikov: od usposobljenosti vodstva, števila mentorjev, primerne pedagoške priprave, ustrezne raziskovalne opreme, pravilno izbranega in izdelanega programa, ustrezne lokacije tabora, razumevanja okolja za raziskovalni tabor.

Problematika raziskav v okviru tabora je različna. Običajno je šlo na začetku za enodisciplinarne tabore, ki so v naslednjih letih marsikje prerasli v interdisciplinarne. Pri nas smo se takoj na začetku odločili za interdisciplinaren tabor, vendar bi bolj veljala opredelitev, da so naši tabori med Slovenci v Italiji multidisciplinarni. Pri načrtovanju je treba določiti obseg raziskav ter raziskovalna področja oziroma vede, ki bodo vključene v MRT. Sestaviti je treba raziskovalne skupine, ki bodo zajele tematiko glede na problem in pri tem obdržale logiko in sistematiko posamezne vede oziroma discipline. Hkrati pa je treba upoštevati ostale sodelujoče raziskovalne skupine (v mejah možnosti), da se tabor povezuje v sistem.

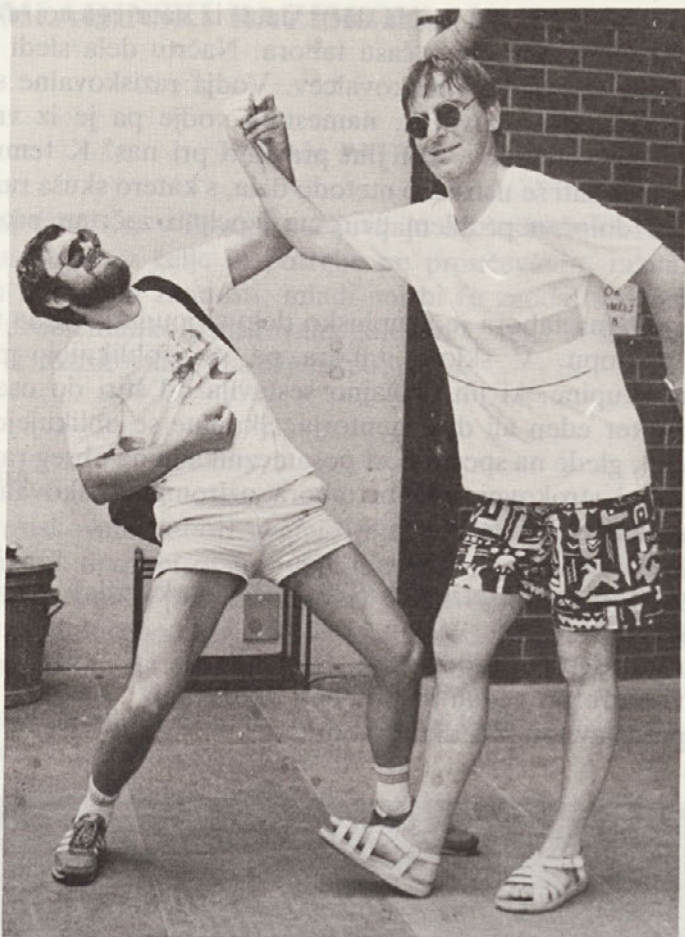
Vsaka raziskovalna skupina izdela načrt dela, iz katerega so razvidne vse naloge in njihovo zaporedje v času tabora. Načrtu dela sledi kadrovski načrt mentorjev in mladih raziskovalcev. Vodja raziskovalne skupine je usposobljen mentor-strokovnjak, namestnik vodje pa je iz vrst mladih raziskovalcev ali veteranov, kot jim pravimo pri nas. K temu je treba kot tretjo fazo dodati še ustrezno metodo dela, s katero skuša raziskovalna skupina rešiti določen problem oziroma izpeljati začrtan program raziskave.

Izvajanje programa tabora je skupinsko delo s poudarkom na multidisciplinarnem pristopu. V sklopu tabora pa se izoblikujejo posamezne raziskovalne skupine, ki jih običajno sestavlja od štiri do osem mladih raziskovalcev ter eden ali dva mentorja. Skupine se oblikujejo glede na interes mladih, glede na sposobnost posameznika in na obseg raziskovalne naloge. V sami strokovni izvedbi tabora oziroma raziskovalnih skupin potekajo naslednje dejavnosti:

- 1 – splošno spoznavanje prostora (literatura, ekskurzija)
- 2 – terensko delo
- 3 – analiza in sklepna poročila
- 4 – strokovne ure po vedah in posebna predavanja
- 5 – javna predstavitev izsledkov tabora

Utrujeni mentorji (Stari trg, julija 1989, foto N. Sulič)

Elegantne plesne figure, Andrej Dular in Marko Terseglav (Stari trg, julija 1989, foto N. Sulič)

Posebno važnost je treba prisoditi družabnemu delu. Družabnost obsega kulturno-zabavne in rekreativne dejavnosti in ni le sestavni del tabora, temveč njegov bistveni del, ki vpliva na uspešnost raziskovalnega dela.

Zelo pomembno je tudi ozračje na taboru. Zgovoren in duhovit vodja tabora ali raziskovalne skupine je po navadi v središču pozornosti in dogajanja ter bistveno pripomore k ustreznemu ritmu, ki je še kako potreben za uresničitev zastavljenega raziskovalnega programa na taboru.

Mladi raziskovalni tabori med Slovenci v Italiji

Zamisel o raziskovalnem taboru pri nas se je oblikovala nekaj časa. Časovno gledano lahko postavimo njen začetek nekako deset let nazaj. Stvarno se je zamisel razvijala ob poletnem delu mladih v sklopu

Slovenskega raziskovalnega inštituta in Odseka za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu. Vzporedno s tem pa se je vrsta dijakov in dijakinj višjih srednjih šol na Tržaškem in Goriškem udeležila raznih mladinskih raziskovalnih taborov v Sloveniji. Kmalu pa vse to le ni več zadoščalo, tleti je začela zamisel o samostojnem taboru pri nas. Na pripravljavnih sestankih je bilo seveda mnogo misli in zamisli. Prevladali pa sta le zdrava pamet in praksa. Najprej se je zbrala trojica ljudi, ki so želeli in hoteli poizkusiti izvesti mladinski raziskovalni tabor: Marinka Pertot (Društvo slovenskih naravoslovcev in tehnikov »Toneta Penka«), Pavel Stranj (Slovenski raziskovalni inštitut) in Milan Pahor (Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici). Nato so bila postavljena temeljna izhodišča: interdisciplinaren pristop, vzgojni moment pri uvajanju mladih v raziskovalno delo, terensko delo, javni prikaz dosežkov tabora, objava njegovih izsledkov. Sočasno je moral tabor zadostiti načelu, naj mladi čim bolje spoznajo območje, ki ga naseljujemo Slovenci v Italiji. Nadalje ni bilo nikoli izrazitega poudarjanja narodnostne problematike; ta je kar sama prihajala na dan z vsakega raziskovalnega področja. Mladi raziskovalci in mentorji se niso izogibali vprašanju, kakšna je bila vloga Slovencev pri obravnavanih temah oziroma kakšne so bile posledice za narodnostno podobo področja. Naši tabori so prilagojeni razmeram in potrebam Slovencev v Italiji. Po vseh teh letih lahko mirne duše trdimo, da so postali mladinski raziskovalni tabori tradicionalna pobuda (v dobrem pomenu besede), ki se je zakoreninila v splošni zavesti. Po javnem priznanju se naši tabori uvrščajo med najbolj značilne in uspele redne multidisciplinarne akcije na Slovenskem.

Začeli smo leta 1981 z enotedenskim taborom, ki je potekal od 22. do 27. junija 1981 v Barkovljah pri Trstu. Interesne raziskovalne skupine so bile štiri: etnološka, geografska, naravoslovna in zgodovinska. Predhodne načrtno izbire ni bilo. Hoteli smo resnično začeti s pobudo. Zato smo se osredotočili na tiste teme, za katere smo dobili mentorje. Vse skupaj res ne zveni preveč strokovno, a dejstva so pač taka. Načrtna pa je bila izbira, da naši tabori ne bodo osredotočeni le na eno vedo. Prvega tabora se je udeležilo 16 mladih raziskovalcev ter 9 mentorjev. Dvom je stalni spremljevalec vsake nove pobude. Tako je bilo tudi pri našem taboru. Vendar smo dobili le dovolj zaslombe v organizaciji SKGZ ter predvsem Karlu Šiškoviču-Mitku. Rojstvo novega tabora smo prijavili pri gibanju Znanost mladini v Ljubljani, ker so tabore vpeljali v slovenski prostor.

Po zadovoljivem uspehu prvega tabora smo začeli boljše načrtovati celotno stvar. Obrestovalo se je redno mesečno sestajanje z mladimi med letom po taboru Barkovlje 81, razpis po šolah je bil pravočasen, v časopisju smo objavili izsledke tabora, mentorji in območje so bili skrbneje izbrani. Na taboru Doberdob 82 smo že vpeljali peto disciplino: sociologijo. Nadalje smo podaljšali tabor na dva tedna: od 30. 8. do 11. 9. 1982. Vse to je obrodilo zaželene sadove. Naš tabor si je že prislužil ime mladinski

Kako bi človek še spal (Podzemelj, julija 1985, foto N. Sulič)

raziskovalni tabor. Pridobljene izkušnje in uspešno izpeljana prva dva tabora so nam dali potrebnega poleta. S tretjim taborom smo želeli na resnično zahtevno področje: med Slovence v Benečijo. Izbira se je pokazala za dobro, saj smo s tretjim taborom Benečija 83, ki je potekal na območju občine Špeter Slovenov (od 29. 8. do 10. 9. 1983), naredili odločilen korak naprej. Z zadovoljstvom smo odkrili, da postajamo zanimivi za okolje, v katerem raziskujemo. Politično je bilo vsekakor pozitivno, da smo izvedli tabor v Benečiji in tako potrdili enotnost prostora, ki ga Slovenci naseljujemo na območju dežele Furlanije – Julijske krajine. Na drugi strani smo začeli postajati zanimivi za italijansko večinsko okolje s pobudo, ki še ni dovolj poznana in razvita v italijanski družbi, katere sestavni del smo tudi mi. Z vsako nadaljnjo izvedbo smo hoteli zagotoviti napredek. Četrty tabor je potekal na območju občine Dolina od 27. 8. do 8. 9. 1984 pod imenom Breg 84. Na taboru smo vpeljali novo, šesto raziskovalno skupino: arheološko. Na samem taboru pa je sodelovala skupinica mladih iz Koroške (Avstrija) in iz SR Slovenije. Na petem MRT Sovodnje 85 smo uvedli računalnik kot sestavni del opreme. Na tem taboru je bilo sicer manj mladih udeležencev, a je utrdil skupino t. i. veteranov, ki so se večkrat udeležili naših taborov ter so bili prepotrebna vez med novimi člani in mentorji. Ta tabor je potekal od 1. do 11. 9. 1985. Šesti mladinski raziskovalni tabor se je odvijal na območju Kanalske doline. S tem taborom smo ponovno hoteli potrditi

našo slovensko navzočnost tudi na ogroženih in izpostavljenih območjih. Vsi dobro vemo, da je območje Kanalske doline v narodnostnem smislu izredno občutljivo. Prav zaradi tega so bile priprave daljše in temeljiteljske kot za prejšnje taborne. Sestali smo se s slovenskimi predstavniki društev, ki delujejo v Kanalski dolini; brez njihovega načelnega pristanka nismo želeli izpeljati tabora. Nato smo od 25. 8. do 6. 9. 1986 srečno in uspešno izpeljali tabor Kanalska dolina 86. Vpeljali smo še dve novi skupini: jeziskoslovno skupino in video delavnico. S to pridobitvijo smo vsebinsko resnično naredili velik korak naprej. Sedmi tabor Devin 87 (18.–29. 8. 1987) in osmi Brda 88 (od 22. 8. do 3. 9. 1988) sta pomenila dokončno utrditev zamisli o mladinskem raziskovalnem delu med Slovenci v Italiji. Pomenita tudi notranjo rast kadra in večanje sposobnosti izpeljave tudi zahtevnejših raziskovalnih nalog. Na zadnjih taborih se je dokončno oblikovala skupina mladih, ki so prerasli vrste mladih raziskovalcev ter se že lahko spoprimejo z organizacijo in z mentorstvom.

Poleg ostalih možnih pozitivnih učinkov so naši mladinski raziskovalni tabori rodili vsaj tri sadove: 1. Društvo mladih raziskovalcev (Trst–Gorica), 2. objave izsledkov taborov v posebnih brošurah, 3. dve izvedbi taborov v Boljuncu.

1. Vzporedno z razvojem mladinskih raziskovalnih taborov je dozorevala zamisel o društvu mladih raziskovalcev. Formalno je bilo Društvo mladih raziskovalcev (Trst–Gorica) ustanovljeno 10. oktobra 1984. Od takrat dalje je bilo soorganizator raziskovalnih taborov pri nas. Največja odlika društva pa je nedvomno v tem, da vse leto povezuje mlade. Zlata je vredna navada, da se srečujemo vsako prvo sredo v mesecu v prostorih Odseka za zgodovino pri NŠK, kjer je tudi sedež društva; in sestajamo se neprekinjeno od oktobra 1981 dalje.

2. Do sedaj nam je uspelo sestaviti in objaviti dvojico publikacij o taborih, in sicer: Doberdob 82 in Kanalska dolina 86. V tisku je dvojezična publikacija Devin 87, pripravljamo pa še angleški prevod o Kanalski dolini in dvojezično (slovensko-italijanska) publikacijo Brda 88.

3. Po naših sledih so krenili kulturni delavci KD »Franceta Prešerna« iz Boljunca pri Trstu. V letih 1987 in 1988 so nadvse uspešno izpeljali že dva enotedenska raziskovalna tabora na širšem območju naselja Boljunec. Vsi si lahko le želimo podobnih pobud.

Sklep

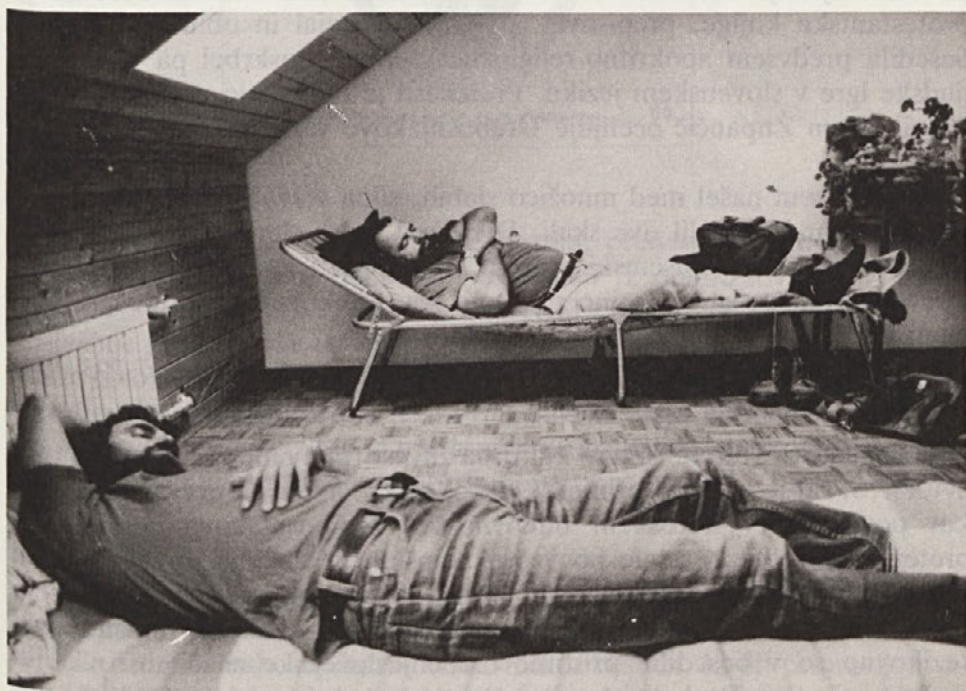
V vseh teh letih smo nenehno izpopolnjevali in izboljševali koncept tabora, ki smo si ga zamislili pred desetimi leti. Osnovna izhodišča so ostala: tabor kot vzgojni moment, tabor kot uvod v raziskovalno delo in tabor kot posebna oblika socializacije mladih. V prihodnje si bo treba še bolj prizadevati za to, da naši tabori ne bi izgubili zagona in domišljije.

TABOR	DATUM	MLADI	MENTORJI	RAZISKOVALNE SKUPINE
1. MRT BARKOVLJE 81	22.-27. 6. 81	16	9	4 etnološka – geografska naravoslovna – zgodovinska
2. MRT DOBERDOB 82	30. 8.-11. 9. 82	24	14	5 etnološka – geografska naravoslovna – sociološka – zgodovinska
3. MRT BENEČIJA 83	29. 8.-10. 9. 83	30	11	5 etnološka – geografska naravoslovna – sociološka – zgodovinska
4. MRT BREG 84	27. 8.-8. 9. 84	36	13	6 arheološka – etnološka – geografska naravoslovna – sociološka – zgodovinska
5. MRT SOVODNJE 85	1.-11. 9. 85	17	9	6 arheološka – etnološka – geografska naravoslovna – sociološka – računalniška
6. MRT KANALSLA D. 86	25. 8.-6. 9. 86	28	22	9 arheološka – etnološka – geografska jezikoslovna – naravoslovna – sociološka zgodovinska – računalniška – video delavnica
7. MRT DEVIN 87	18.-29. 8. 87	38	22	8 arheološka – etnološka – geografska naravoslovna – sociološka – zgodovinska računalniška – video delavnica
8. MRT BRDA 88	22. 8.-3. 9. 88	39	18	7 arheološka – etnološka – geografska naravoslovna – sociološka računalniška – video delavnica
9. MRT BRDA 89	21. 8.-2. 9. 89	43	17	9 arheološka – etnološka – geografska naravoslovna – sociološka – zgodovinska – jezikovna računalniška – video delavnica

LETO	DEKLETA	FANTJE	SKUPAJ	SKUPNO ŠTEVILO MENTORJEV	Mentorji iz naših krajev	Mentorji iz R Slovenije	Od drugod
1981	12	4	16	9	7	2-	
1982	17	7	24	14	10	4	-
1983	18	12	30	11	6	5	-
1984	18	18	36	13	8	5	-
1985	7	10	17	9	6	3	-
1986	16	12	28	22	11	9	2
1987	19	19	38	22	14	7	1
1988	22	17	39	18	11	7	-
	129	99	228	118	73	42	3

Viri in literatura:

1. Tabor Doberdob 1982, Ljubljana 1983
2. Tabor Kanalska dolina 1986, Trst-Gorica 1987
3. Jadranski koledarji, Trst 1981-1988
4. Stanje in razvoj družbenih znanosti na Slovenskem, Ljubljana 1985
5. Edvard Kobal, Gibanje Znanost mladini in Slovenci 1965-1985, Ljubljana 1987
6. Arhiv Društva mladih raziskovalcev, v NŠK OZ Trst
7. Gradivo MRT, prav tako v NŠK OZ Trst

Po kosilu se prileže (Stari trg, julija 1989, foto N. Sulič)